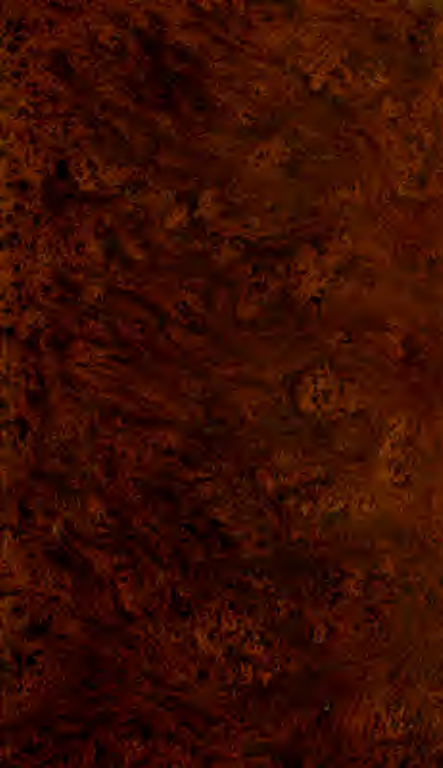

41

6. B.

H. M. 293.

V. Science

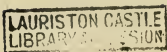
June

Typo. p. 117

1881

S D I U R A D H

NA

BEATHA SHAOGHALTA

LE RAIBEART DODSLEY.

AIR EADAR-THEANGACHADH O AN BHEURLA GU CAELIC
ALBANNACH,

LE ALASTAIR MAC LAURUINN

Philipianach. Caib. iv. 8. Fadheoidh, a bhràthairean, cia bu e nithe
ta fìor, cia bu e nithe ta urramach, cia bu e nithe ta ceart, cia
bu e nithe ta fìorghlan, cia bu e nithe ta ion-ghràidh, cia bu e
nithe ta ion-mholta ; ma tha deadh-bheus air bith ann, ma tha
moladh air bith ann, smuaintichibh air na nithe sin.

DUN-EIDINN:

CLODH-BHUAILTE LE T. STUART.

1806.

CLAR-INNSIDH.

	Taobh-duille.		Taobh-dail
Roinh-radh.....	1	ROINN IV.	
ROINN I.		I. Fear-posda	69
I. Smuainteachadh	7	II. Athair	73
II. Stuamachd	9	III. Mac	77
III. Dichìoll	12	IV. Brathairean	80
VI. Comortus	16	ROINN V.	
V Crìonnaichd	20	I. An Glic agus an t-Aineolach. 85	
VI. Misneach	25	II. Am bochd agus am Beartach. 88	
VII. Toileachas	28	III. Fearastighe agus Muinntir ... 94	
VIII. Cuimseachd	32	IV. Maithean agus Islean	97
ROINN II.		ROINN VI.	
I. Dochas agus Eagal	41	I. Seirc	104
II. Subhachas agus Dubhachas... 44		II. Ceartas	108
III. Fearg	49	III. Gradh	111
IV. 'Truacantas	53	IV. Comain	114
V. Miann agus Gaol. 56		V. Treibh-dhireachd	117
ROINN III.		ROINN VII.	
Bean	61	Creidimh	120

Entred in Stationers Hall.

A CHLANN NAN GAEL.

Ni bheil umhail gu bheil ciatfadh agus meas mòr agaibhse air bhur cànamhuinn fein (an Ghaelic); an t-sean chanamhuinn mhòr urramach fin, as mathair do gach uile chana-mhuinn a ta anns an Roinn-Eorpa.

Ghabh bhur finnsiribh (flichd Japhet mac Noah) feilbh air an Roinn-Eorpa uile air thùs.

Is ann a mhain, a nis, ann an Gaeltachd na h-Alba, agus ann an cuid de dh' Eirinn a labharar a Ghaelic gu glan.

Mhair i anns na talmhannaibh fin,
 o an am anns an do ghabhar feilbh
 orra air thùs le ar finnfiribh, o
 cheann iomad mìle bliadhna. O na
 tha chuis mar fo, nach mòr an t-
 ionmhas a tha againn, agus air an
 aobhar fin, nach bu mhòr am bèud
 gu an teirigeadh a chànamhuinn
 reachdmhor fo gu baileach; oir tha
 fin an cunnart tachairt mur tabhair
 finn an aire.

Shaoilinn gu am bu e miann nan
 Gael gach nì a tha nan comas a dhe-
 anamh, chum a chànamhuinn urra-
 mach fo a chumail suas; canamhuinn
 a thainig a nuas doibh o an finnfiribh
 o thoiseach an t-faoghail; aon do na
 canamhuinnibh is fineadh a tha air
 thalamh.

An doigh is fearr is aithne dhuinn chum na criche fo, gu a cumail suas gu buan maireannach, is e fo e; gu an ionnfaicheadh sibhse do bhur cloinn a Ghaelic a leugha ann am an oige aig an scoil. Cia airson nach ionnfaicheadh iad cainnt an Athar agus am Mathar a leugha, a chainnt a labharas iad fein, gu mhaith is a tha iad ag ionnsachadh na beurla a leugha. Bu mhòr am maith a dheanadh fo dhoibh fein re an saoghail.

Fuilingibh dhomh earail a chuir oirbh, air na h-uile cor gu an ionnfaich sibh do bhur cloinn a Ghaelic a leugha, ni a ta ro-fhurus a dheanamh. Ni am bheil a Ghaelic air chor air bith doilich ionnsachadh, agus a nis, an uair a tha am Biobla

Naomha air a Eadar-theangachadh gu Gaelic, shaoilinn gu am brofnaicheadh fo na Gael chum leughadh na Gaelic ionnsachadh, air chor is gu an leughadh iad am Biobla nan canamh-
 tuin fein, oir gun cheist is i bu fhearr a thuigeadh iad.

Tha mi le gach deadh rùn chum maith agus foirbheas nan Gael a mheudachadh, bhur brathair gradh-
 ach.

ALASTAIR MAC LAURUINN

*DUN-EIDINN, 18 de cheud mbios }
 an Fhogmharaidh, 1806. }*

THE FOLLOWING GENERAL RULES FOR
READING THE GAELIC LANGUAGE
ARE EXTRACTED FROM THE GAELIC
BIBLE.

IN the Gaelic language there are eighteen letters, viz. *a, b, c, d, e, f, g, h, i, l, m, n, o, p, r, s, t, u*; which are divided into vowels and consonants.

OF THE VOWELS.

There are five vowels, *a, e, i, o, u*.

A is sounded as in the English words *ball, halt*; but before *dh* and *gh* it has often the sound of the diphthong *ao*, as in *lagh* law, *magh* a field.

E represents two different sounds: 1st, That of the Greek epsilon, or of *ea* in the English word *bear*; as in *ré* the moon, *an dé* yesterday: 2dly, That of *a* in *care*; as in *e* or *se* he, *rè* during the time of.

I is sounded like *ee* in English; *O*, as in the words *bone, morn, lot*; and *U* like *oo* in *moon, fool*.

The vowels are divided into BROAD and SMALL. *a, o, u*, are called broad vowels; and *e, i*, small.

In a word of two or more syllables, if the former ends with a broad vowel, the next syllable must begin with a broad vowel; if with a small vowel, with a small. But in compound words this rule may be dispensed with.

All the vowels are sometimes long, sometimes short. When long, they are generally marked with accents.

OF THE DIPHTHONGS.

There are thirteen diphthongs, viz. *ae, ai, ao, ea, ei, eo, eu, ia, io, iu, oi, ua, ui*; which are PROPER OR IMPROPER.

Ao and *eu* are improper diphthongs, representing simple sounds; the former of which is perhaps peculiar to this language, and only attainable by the ear: The latter is like that of the Greek epsilon, or the latin *æ*.

All the other diphthongs are proper; the sound of each of the vowels that enters into their composition being more or less heard. In *ae, ai, ei, oi, io, ia, ua*, and *ui*, the last vowel, and in *ea, eo*, and *iu*, the first vowel is but faintly sounded.

The diphthongs *eu*, *ia*, and *ua*, are always long. The other diphthongs are sometimes long, sometimes short.

OF THE TRIPHTHONGS.

There are five triphthongs, viz. *aoi*, *eoï*, *iai*, *iuï*, *uai*. They are pronounced like the diphthongs *ao*, *eo*, *ia*, *iu*, and *ua*, with the addition of a short *i*. They are all long, and never occur but in monosyllables, or the first syllables of polysyllables.

OF THE CONSONANTS.

There are thirteen consonants, viz. *b*, *c*, *d*, *f*, *g*, *h*, *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *s*, *t*; which are divided into MUTABLE and IMMUTABLE.

The mutable are such as, by having an *h* subjoined to them, either alter or lose their usual sound, viz. *b*, *c*, *d*, *f*, *g*, *m*, *p*, *s*, *t*.

The immutable consonants are such as are never aspirated, or have an *h* subjoined to them. viz. *l*, *n*, *r*.

After a short vowel or diphthong, the consonants are generally pronounced as when written double in English. Thus, *cos* a foot,

aran bread, are to be pronounced as if written *coss, arran*.

A consonant standing alone is sounded as if it were the initial letter of the following word, if it begins with a vowel, or as the final letter of the preceding word, if it ends with a vowel; as *an t-anam* the soul, *le d'chridhe* with thy heart, to be pronounced *an t-anam, led chridhe*.

Bb and *mb* have the sound of *v* in English. Thus *a' bbean* his wife, *a mbàthair* his mother, are to be read as if written *a vean, a vathair*. *Mb* in the middle or end of polysyllables is often either silent, or stands for a gentle aspiration.

C is always sounded as the English *k*. Thus, *car* a turn, *ceann* a head, are to be pronounced *kar, keann*. *Ch* has the sound of *gb* in *lough*, as the Irish pronounce it.

Dh and *gh*, in the beginning of words, are commonly sounded like the English consonant *y* in *you, your*. Thus *dha* to him, *a ghaol* his love, are to be pronounced as if written *ya, a yaol*. In the middle, or end of words, they are often silent, or have the sound of a faint aspiration.

Fh is silent; as *fhèara* O men, *gun fhios* without notice, to be read *'eara*, *gun 'ios*; but *fhuaire* he found, is to be read *huair*, the *f* only being quiescent.

G is always sounded as in the English words *get*, *good*.

Pb has the sound of *f*; as in *phill e* he returned, to be pronounced *fill e*.

S before or after a broad vowel in the same syllable, is sounded as in English. But, when immediately before or after a small vowel, it has the sound of *sh*. It has the same sound in *so* this, *sud* yonder, to be pronounced *sho*, *shud*. *S* in the beginning of words, when preceded by the article, with a *t* intervening, is silent: Thus, *an t-sùil* the eye is to be pronounced *an tùil*. *S* has the same sound as in English in *is* is, *is* or *as* and.

Sh and *th* in the beginning of words have the sound of *b* alone. Thus *a' bhean shona* the happy woman, *a' chainnt thlà* the smooth speech, are to be pronounced *a vean bona*, *a chainnt blà*. *Th* after a long vowel, diphthong, or triphthong, is nearly silent; but, after a short vowel or diphthong, it has the force of a rapid aspiration, as in *cribh* haking, *ruith* or *ruidh* running.

The immutable consonants, *l*, *n*, *r*, when initials of words not connected with others in a sentence, have a soft double sound, to be learned only by the ear. But wherever the order of construction requires that the mutable consonants should be aspirated, the immutable lose their double sound, and are pronounced nearly as in English. Thus, the initial letters of the adjectives *mòr* great, and *luath* swift, when joined with feminine substantives in the nominative singular, must be sounded like *v* and *l* in English; as, *beinn mhòr* (*vòr*) a great mountain, *cos luath* a swift foot. But with masculine substantives they retain their primitive sound, as *fear mòr* a great man, *cù luath* (*lluath*) a swift dog.

When the consonants *l*, *n*, *r*, have their double sound in the middle or end of words, they are written double, as in *Gall* a foreigner, *fearr* better; and no other consonant in this language is ever written double.

ROIMH-RADH.

CROMAIBH sìos bhur cinn gu làr,
sibhse a luchd àiteach an Domhain !
biobh tosdach, agus gabhaibh le
h-urram fòghlum o Neamh.

Cia bu e ionad anns an foillsich a
Ghrian, cia bu e ionad anns an féid a
ghaoth. cia bu e àit anns am bheil
cluas gu èisdeachd, agus inntinn a

thuigeas ; ann sin biodh aitheanta na beatha air am foillseachadh, agus briatharan na firinn air am meas, agus tabhairear gèill doibh. (ùmh-lachd.)

Tha gach ni ag teachd o Dhia. Ta a chumhachd gun chrìoch, tha a ghliocas o fhiorruitheachd, agus mairfidh a mhaitheas gu bràth.

Tha e ann a shuidh air a Rìogh-chathair, agus tha anail a bheòil ag tabhairt beatha do an t-saoghal,

Amhaircidh e air na rèulta, agus ruithidh iad an slighe le gairdeachas.

Air sgiathaibh na gaoithe siubhlaidh e amach, agus coimhlionaidh e a thoil tre ionadaibh gun chrìoch.

Tha feòladh, sgèimh, agus toir-bheirteas ag fruthadh o a laimh.

Tha gliocas faicfinneach ann a uile oibribh, ach ni bheil e air a thuigfinn leis a chinneadh daoine.

Tha eòlas ag dol gu faoin thar inntinn dhaoine mar bhruadar ; chi iad mar anns an dorch ; smuaintichidh iad, ach tha iad gu minic meallta ann nam barail.

Ach tha gliocas Dè mar sholus neamh, ni bheil fèum aige air smuaineach ; is i inntinn fèin tobar na firinn, agus an eòlais.

Tha ceartas, agus tròcair, ag feith-eamh air a Riogh-chathair, tha geamaith agus gràdh, ag foillfeachadh a ghnùis gu fiorruith.

Co as cosmhuil ris an Tighearn ann am mòrdhachd ? Co a ni strìth ris an uilechumhachdach ann an

cumhachd ? Am bheil coimhneas aige ann an gliocas ? Am fèud neach air bith a bhi air a fhamhlachadh ris-fan ann am maitheas ?

Is esan a dhuine ! a chruthaich thu : tha do inmh air thalamh suidhichte le aithne-sa ; comais, (ceud-fadha) do inntinn is iad tiodhlacan a mhaitheis-san ; is tu obair a làmh, a chruthaich-thu gu h-iongantach.

Eifd uime fin re a ghuth, oir is mòr a ghràdh, agus esan a ni a thoil, bheir e fìothchaint do a anam.

ROINN I.

DLEASDANAN

A BHUINEAS DO DHUINE

MAR AON FA LETP.

EARRUINN I.

SMUAINTEACHADH.

Amhaire ort fein a dhuine, agus smuainich cia airson a chaidh do chruthachadh.

Beachduich air do chomasaibh, air do uireasbhuidh, agus air do dhaimhean; mar sin foillsichear do dhleasdanas duit, agus bithidh tu air do sheòla anns gath h-uile ni.

Na gluais a chum gnìomh air bith, na a chum labhairt, gus an tabhair thu feairt air do chainnt; agus gus an tabhair thu fanear ciod a dh'fheudas tachairt do gach feol a ghabhas tu; mar sin cha bhi aobhar nair ort, agus cha tig tàir an gara do.

theach ; nì mò an tig aithreachas ann ad dhàil, agus cha chomhnuich bròn air do ghruaidh.

Cha chaig duine bhios gun fhair-eachduinn air fein a theangaidh, labhraidh e ciod sam bith a thig ann a aire, agus tha e air a ribeadh, ann an amaideachd a bhriatharaibh fein.

Mar neach a ruitheas le cabhaig, agus a lèumas thar balla, agus a thuiteas ann an floc air an taobh eile, nach do fhéud e fhaicfinn ; mar so bithidh an duine a bhuaileas gu h-obann air gnìomh air bith, mu an do imuainich e ciod a dh' fhèuda teachd na dheidh. (air.)

Eisd air an aobhar fin-ri briathran ciallach, is iad briathran na gliocais agus treòraichidh iad thu gu firinn agus gu tearuinnteachd.

EARRUINN II.

STUAMACHD.

Cia mar a dh'fhèudas tufa, O! a dhuine, earbfadh ri do ghliocas fein? agus cia uime ta thu uaibhreach mu do chomhachhadh fein? is e an cèud chèum a sdiùras thu chum gliocais, fios a bhi agad fein gu bheil thu aineolach; agus mur maith leat a bhi air do mheas amaideach, ann am barail daoine eile, na bi idir glic ann ad bharrail fein.

Mar a ni aodach fuairc bean fgiomhach a fgeadachadh ni as fearr, mar sin is iad deagh bhèusan is fearr a dh'fhèuchas an duine glic.

Ni cainnt an duine shuairc an fhirinn dealrach, agus lughadaichidh stuamachd a bhriatharan a mhearachdaibh.

Cha an earb e re a ghliocas fein ; meafuidh e comhairle caraid, agus bheir sin fochair dhò.

Cha an eisd e re a mholadh fein, ni mò a bheir e an aire dh'a, agus ni an cuir e iomadaidh dochuis ann a fheairtibh fein.

Ach mar a mheudaicheas sgailein maife, mar sin tha a dheagh bheufan air am foillfeachadh, leis a chlutha a ta a shuairceas ag cuir orra.

Ach amhairc air an duine dhiomhain, agus thoir an aire do an uaibreach ; sgeadaichdh fe e fein le deisibh sgiamhach, iomaichidh fe anns

na fraidibh follafach, amhaircidh e timchioll air ag cuireadh aire a thabhairt. Crathaidh e suas a cheann, agus feallaidh e le tàir air a bhoichd ; buinidh e re islibh gu dimeafach agus amhaircidh uailsean air-fan mar an ceudna, airson a Ardain agus a amaideachd, le gàire, agus le magadh.

Ni e tair air barail dhaoin eile, carbaidh e as a bharail fein, agus bithidh e air a mhaslachadh.

Tha e air a atadh suas le diomhanachd a inntinn fein ; is e a thlachd a bhi ag èisdeachd agus labhairt uime fein re fad an lò.

Sluigidh e gu gionach a mholadh fein, agus gabhaidh fear a mhiodail Comhthrom (fàth) air mar an ceudna.

EARRUINN III.

DICHUILL.

O na fhiubhail na laithibh a theirig a chaidh, agus na laithibh a ta re teachd, maith dh'fheudte nach meal thu iad, is còir dhuit air an aobhar sin, O ! a dhuine, an t-am a ta ann a dheagh bhuileach, gun doilghios a bhi ort airson na h-aimfir a chaidh feachad, agus gun mhòran earbfa ris an aimfir a ta chum teachd.

Is leatfa an ùin a ta lathair, an ath-uair a ta fi folaichte uait, agus ni bheil fhios agad ciod a dh' fheudas tachairt ionte.

Cia bũ e ni a ta thu ag cuir romhad a dheanamh, dean e gun mhaille ; na

cuir dàil gus an fheasgar, anns an nì a dh'fheudar a dheanamh anns an mhaduinn.

Is e diomhanas as Mathair do uireasbhuidh, agus do easlaint; ach tha faothair an duine shubhailcich ag tabhairt toilinntinn da fein.

Tha làmh fear an dichill ag tabhairt buaidh air uireasbhuidh. Tha faibhreas agus fonas ag feitheamh air an duine shaothrachail.

Co efan a choisinn faibhreas, a dh'èirich gu cumhachd, a sgeadaich e fein le h-ionracas, air am bheil cliù anns an Bhaile, a sheafas ann an lathair an Rìgh ann a Chomhairle? Eadhon efan a dhruid a mach diomhanas o a thigh; agus a dubhairt ri leisg is tu mo namhaid.

Eiridh e moch, agus theid e a luighe anmoch ; cleachdaidh e a inntinn re smuaintean ceart, agus a chorp re gnìomh, agus mar sin gleidhidh e an slainte maraon.

Tha an duine mairnealach na eireadh dha fein, tha a uine ag luidh trom air ; iomaichidh e mu an cuairt gu diomhain, gun fhios aige ciod a nì e.

Tha a laithibh ag fiubhal feachad mar dhubhar neoil, agus nì am fag e na dheidh comhtharadh air bith mar chuimhneachan air.

Tha a chorp easlan a dh'obair : bu mhiann leis gnìomh, ach nì am bheil comas aige air gluafadh ; tha a inntinn ann an dorchadas, tha a smuaintean aimh-reiteach, tha e dèidheil

air eolas, ach nì bheil e dichìollach,
bu mhaith leis meas ithe, ach is
draghail leis faothaireachadh air
a fhon.

Tha a thigh ann an aimh-reit, tha
a luchd muinntir fìrothail, agus
ceannairceach, agus ruithidh e gu
h-aimhleas, chi e le a fhuilean, cluin-
nidh e le a chluafan, crathaidh e a
cheann, agus togairidh e, ach nì bheil
mifneach aige ; gus an tig fgrios air
mar iomghaoith, agus bithidh nàire
agus aithreachas ag a leantuinn, gus
an teid e do an uaigh.

EARRUINN IV.

COMORTUS.

Ma tha thu an deidh air uaill, ma tha tlachd agad air eifdeachd moladh ort fein, tog suas do inntinn o an ùir do an do rinneadh thu, agus biodh do rùn air nithe is fhiach cliùth.

A chraobh dharaich a ta an trà-fa ag fgaoileadh suas a geugan gu neamh, bha i roimh fo na cnò anns an talamh.

Dean do dhìchioll a bhi air thoiseach ann ad Ealaidhein fein, cia air bith i; nì mò na leig le neach air bith dol romhad ann an deagh ghniomhara; gidheagh na biodh

farmaid ort airson neach eile a bhi toiltinneach, ach leasaich thusa do chomais fein.

Na bu fhiach leatfa an neach a bhios ann ad aghaidh a lughdachadh air chor ea-corach, no mi-chiatfach; dean do dhichill air thu fein a thogail os a cheann, a mhàin le toiltinn a bhi ni as fearr no efan; mar sin bithidh do strith mu uachdranachd air a coisneadh le cliù, agus le buaidh.

Ni strith chomhthromach croidhe duine a àrdachadh, tha e deidheil air cliù, agus tha e ag deanamh gairdeachas, mar neach a ruitheas gu brosnachail gu ceann a uighe.

Fasaich e mar chraoibh àluinn a dhaindeoin foirneart, agus mar an Iolair anns na speuraibh a dh'eiricheas

gu h-àrd, agus a shuidhicheas a fuil air dealradh na greine.

Tha e ag tabhairt an aire de ghnàthach deagh dhaoine, agus is e a thlachd a bhi ag an cuir an gnìomh gach aon lòn.

Dealbhaidh e tionnsculaibh mòra, agus bithidh e ait ann nan coimhlionadh, agus theid ainm a mach gu crìochan an Domhain. Ach tha croidhe an duine fharmadaich làn de dhomblas; tha a theanga ag cuir a mach nimhneachd; tha maith a choimhearfnaich ag cumail a fheis uaidh.

Suidhidh e ann a àite comhnuidh le sproc, agus bithidh am maith a

thachras do neach eile, na olc dha-fan.

Tha fuath, agus mì-run cnàmha a chroidhe, agus ni bheil fois aige.

Ni e a dhìchioll iadfan a bheir barrachd air fein, a chuir an fuarrachd, agus cuirfidh e droch-sheagh, air gach aon ni a ni iad.

Luighidh e fuidh an iosal, agus turaidh e aimhleas; ach tha grain dhaoine ag a leantuinn, agus brughar e mar an Damhan-alluidh ann a lion fein.

EARRIUNN V.

CRIONNACHD NO GLIOCAS.

Eisd ri briatharan a gliocais, thoir an aire do a comhairlean, agus taig suas iad ann ad chroidhe ; tha a briathran farfuing brioghmhor agus tha na fubhailcean uile ag cuir an taic oirre : is i a ftiùras, agus aig am bheil làmh an uachdar air ar beatha.

Cuir frian air do theangaidh : biodh feairt agad air do chainnt, air eagal gu a mill focail do bheoil fein do shith.

Esan a ni fanoid air a bhacach, thugadh e an aire nach crùbaich e fein : cia bu e a labhras air tuilinnibh

neach eile le tlachd, cluinnidh e air a dhochuinn fein le croidhe goirt.

O mhòran labhairt thig aithreachas, ach ann an tosdachd tha tearuinn-teachd.

Tha an duine a labhras mòran, na fhuathas ann an cuideachd, tha an cluafaibh fgith de a chainnt mhi cheilliùh, tha tartar a bhruidhinn ag bòghradh comhluadair.

Na bi uaibhreach mu ad dhèibhinn fein, oir a ta sin di-meafail, ni mo a ni thu fochaid air neach eile, oir ta sin cunnartach.

Sgaraidh fanoid cairdean, agus efan nach urrainn a theanga a chumail, gheibh e na leor de chorruich.

Uighimich thu fèin leis gach ni iomchubhaidh, a bhuineas do ad inmh;

agus an deidh sin uile, na caith gu leir gus a chuid is mò a dh'fheudas tu a chaitheamh, a chum gu an dean caomhnadh do oige, cuideacha riut ann ad shean aois.

Biodh do mhathas fein an comhnuidh ann ad aire ; fag cùram na tire do a h-uachdranaibh fèin.

Na biodh do chaitheamh beatha fthrothail, eagal gu an cuir an daoirfinneachd truime ort, ni as mò na an toilinntinn a bheirear duit.

Na deanadh foirbheas thusa neo-chùramach, agus na cuireadh faibhreas grabadh air obair ; efan a ta fthrothail air nithe na beatha so, feudaidh e mairfinn beo gu bhì ann an dì.

O fhiofrachd dhaoim eile, foghlum

thufagliocas; agus o am mearacdhaidh-fa leasaich do mhearachdaibh fein.

An uair a dhearbhas tu duine a bhi ionruic, taig suas ann ad chroidhe e, mar ionmhas ! meas e mar sheud ro luachmhor.

Diult taingfih duine sanntach, cuir-fidh e ribeadh ort, cha bhi thu gu bràth faor o an chomain.

Na cuir feum an diugh, air an nì air an bi iarrtas a matharach ; nì mò a dh'fheudas tu fhagail ann an cunnart air bith, a nì a dh'fheuda freasdal no deagh chùram a bhacadh, na cuir roimhe.

Ach na biodh dùil agad gu an tabhair an gliocas fein làn bhuaidh dhuit; oir nì bheil fios aig an latha ciod a dh'fheudastachairt anns an oidhche.

Ni bheil an t-amadan daonan neo-
 fhoirbheafach ; no an duine glic
 daonan buaghar ; gidheagh, ni an
 robh a riamh fìor shuaimhneas aig
 amadan ; a riamh cha robh duine glic
 daonan mi-shonadh.

EARRUINN VI.

MISNEACH.

Cunnartaibh, mi-fhoirbheas, agus uireasbhuidh, agus easlaint, agus dochuinn, a ta a bheag no a mhòr dhiubh, nan crannchur cinnteach, do gach aon duine a thig a chum an t-faoghail.

Is còir dhuitse air an aobhar sin, O ! a leinibh na truaighe ! do inntinn a neartachadh gu luath le misnich, agus le foidhidinn, a chum gu an giulain thu le deagh chruadal do chuid fein do dh'earchall shaoghalta.

Mar a dh'fhuilingeas Camhull mòr-fgìtheas, agus teas, agus Ocras, agus

pagha, troimh fhafaich ghaineamh, agus ni am fannaich e; mar sin ni misneach duine a ghiulan fuas anns gach cas, no cruaidh-chas.

Duine aig am bi deagh mhifneach, cuirfuidh e fuarrach truaigh, cha lagaich ni air bith mòralachd a inntinn.

Cha do leig se do a fhonas a bhi an earbsadh re a foirbheas, air an aobhar sin cha bhi eagal air as a gruaim.

Mar charraig air traidh na mara, seafaidh e daingion, agus ni an dean bualadh nan tonn a ghluafadh.

Togaidh e fuas a cheann mar aonach ard, agus tuitidh faighdibh na mì-ruin air làr aig a chofaibh.

Ann an am cunnairt, tha misneach a chroidhe ag a chumail suas; agus tha feasmhachd a inntinn ag a dhionadh.

Coinnichidh e uilc na beatha fo, mar dhuine dol a mach gu cogadh, agus a philleas le buaidh ann a laimh.

Fuidh chudthrom mi-shoirbheasan, tha a chiùineas ag an eatromachadh, agus bheir a sheasbhachd buaidh orra.

Ach ni croidhe duine claghaireach, a fhagail scaoilte gu nàire.

Mar a ta cuilc air a luafgadh le beothachadh gaoithe, mar sin cuiridh cosmhuileachd uilc eagal air.

Ann an am cunnairt, tha e iomluaineach, agus neo thuigfeach, agus lionaidh eadochas a anam.

EARRUINN VII.

TOILEACHAS.

Na dean dearmad O a dhuine ! gu bheil do inmh air thalamh air a cumadh dhuit leis an Athair uile-chumhachdach ; do an aithne do chroidhe, a tha aig faicfinn diomhanas do uile mhiannaibh, agus a tha gu minic ann an tròcair ag diùltadh do iarrtafaibh.

Ach an deidh sin uile, gach miann comhthromach, agus gach dichìoll iocruic air a dheanamh, rinn a mhor nàitheas : fhuigheach ann an gnè nàithe, colmhuileachd gu an foirbhich leat.

An neo-fhoifneachd a tha thu ag faireachduinn, na cruaidh-chàfan a tha thu ag caoidh, feuch an fhreimh o am bheil iad ag fàs! eadhon do amaideachd fein, do uailleas, agus do inntinn choirpte fein.

Air an aobhar fin na talaich air Freasdal De, ach leasaich do chroidhe fein : ni mò a deir thu, “ nam biodh faibhreas agam, no cumhachd, no uine, bhithinn fonadh ;” oir biodh fios agad gu bheil iad fin uile ag tabh- airt do an luchd feilbh mi-ghoireas- achd araidh, a leanas orra.

An duine bochd, ni bheil e ag tabh- airt an aire, lionmhoireachd nam farran, agus nan iomaguin a tha an dail nam beartach, cha an bheil e faireachadh airceas, agus buaireadh

dhaoine cumhachdach, agus nì an aithne dha fgitheas na h-athais ; agus mar sin a ta efan mi-thoilichte le chrannchur fein.

Ach na gabh farmad re cosmhuileas fonais ann an duine air bith, oir nì an aithne dhuit a dhubhachas folaichte.

A bhi toilichte le beagan is e an gliocas is mò ; agus efan a mheudai-cheas a fhaibhreas, meudaichidh e fòs a churam : ach is ionmhas folaichte inntinn thoilichte ; agus cha tig smuaisean ann a còir.

Ach cha dean beairteas fein mi-shonadh thu, mur fuiling thu dhà do bhuaireadh chum dibre a chuir air ceartas, air ceannfachd, no air toir-bheirteis, no air stuaim.

Ach uaith fin feudaidh tu ionnsachadh, nach bheil sonas, as eugmhais mi-shonas, air a chumadh do chlann nan daoine.

Deagh bheufan, is iad na nithe a dh'aithn Dia dha, gu a chuir an gnìomh, agus sonas ceann a uighe; àite aig nach ruig neach air bith, gus an ruith e a fhlighe gu h-iomlan, agus gus am faigh e a chrùn ann an Flaith-eamhnas.

EARRUINN VIII.

CUIMSEACHD.

An fonnas as mò a dh'fheudas tu fhaotainn air an taobh fo do an uaigh, is e, thu a mhealtuinn o neamh tuigse agus flainte.

Na fochairean fin ma a fhealbhaicheas tu iad, agus gu am bu mhaith leat an gleidheagh gu fean aois, feachuinn gach ni a tharruingeas tu gu h-anamiann agus teich o a buaireadh.

An uair a fgaoilear a mach a nithe fòghmhor air a clàr, agus fion ag lionadh gach cornn ; an uair a nithear gaireachduinn, agus a bhrosnuichear

thu gu bhi aoibhneach agus fuilbhir ;
is e sin am a chunnairt, an sin seafadh
ciall gu daingion air a faicill.

Ma dh'eifdeas tu ri briathran eas-
caraid, bithidh tu air do mhealladh,
agus air do ribeadh.

Caochalaidh an t-aoibhneas a ta
anamian ag gealltuinn gu truaighe,
agus a ta na nithe a bhuilicheas i, ag
tabhairt easlaint agus bàs.

Amhairc mu an cuairt air a h-aoi-
ghean, agus tabhair fanear iadfan a bha
air am mealladh le a h-inntleachdaibh,
agus a dh'èisd re a buairibh.

Nach bheil iad caol, agus do-neu-
lach ? nach bheil iad easlainteach, nach
bheil iad lag-chroidheach ?

An uairibh mire agus fàimh, tha
iad air an leantuinn le iomadh laithibh

guineach, agus trom-chroidheach. Rinn i truaillidh agus anmhunn an caileachdaibh, air chor is nach bheil deidh aca air a chuirn is fòghmhoire : tha a luchd tadhaich air an casgairt ; ni ceart a fhuidhich Dia, chum tachairt, agus a chum dioghaltas a ghabhail orra-fan a dhroch bhuilicheas a thiodhlacan.

Ach co ife, le ceumaibh ciatfach, agus aighireach, a ta ag imtheachd air an chomhnard ud thall.

Tha a gruaidh mar chorcar, tha cùbhraidheachd na maidne ann a bilibh; tha aoibhneas, agus neo-chiontas, agus stuamachd a lasadh ann a fuilibh, agus ann an fuilbhireachd a croidhe, tha i ag gabhail ceoil mar a dh'imicheas i.

Is e a h-ainm SLAINT : ghineadh i le faothair agus stuamachd : tha am mic ag aiteachadh flèibhtean na h-àirde tuaithe.

Tha iad misneachail, faothair-eachail, beothail, agus tha iad ag fealbhachadh maife agus beufan an aithriche, tha neart agus lùth an nam ballaibh, agus is e gnìomh an toilinn-tinn gach lòn. *17*

Brosnaichidh feairtibh an athar an caileachd, agus tha cuirm am mathar ag an neartachadh.

Is e an toil a bhi cuir an aghaidh ana-mhianna, agus buaidh a thabhairt orra, an cliù.

Tha an fùgradh fuidh cheannsal, agus uime sin, tha e buan, ni am bheil

an codal fada, ach tha e ciùin, agus fuaimhneach.

Tha am fuil glan, tha an inntinnibh foilleir rèith, agus ni am faicear an lèigh air an t flighe, gu an aite comhnuidh.

Ach ni an comhnuich tearuinn-teachd maille ri clann nan daoine, ni mò am bheil dionachd ri fhaotainn ann an taobh a stigh de an dorfaibh.

Faic iad anis fgaoilte do chunnartaibh nuadh o an taobh amuigh, an uair a ta nàmhaid ag èulaidh a stigh gu am mealladh.

An flainte, an spionnadh an fgeimh, an lùth, dhùisg iad sin uile ana-miann ann an croidhe luchd gaoil druiseamhail.

Ni i feafamh ann a dorùs, bu mhaith leithe iad a thoirt an aire dh'i, agus sgaoilidh i a buairean mu an cuairt d'i.

Tha ballaibh a cuirp mìn, agus tairneach, tha a truscan sgaoilteach, ag tabhairt cuireadh. Tha druiseamhlachd faiceanta ann a fùlibh, agus air a brollach comhnuichidh buaireadh. Smèididh i le a laimh tha i tuiridh orra le a fùil, agus le fliomachd a teangaidh, ni i a dicholl air am mealladh.

Och! teich o a buaireadh, dèin do chluasaibh o a briathran druidheil. Ma dh'amhairceas tu air a fùlibh mealltach; ma dh'èisdeas tu ri a comhradh tlàth; ma chuirfeas i a

làmhnan mu ad thimchioll glacadh
fì thu ann a lion am feafd.

Uaidh fin thig nàire, easlaint, dìth,
cùram, agus aithreachas.

Air bhi anmhunnaichte le drùis-
eamhlachd, le foghaireachd air do
fhòrlionadh, agus meata le leisg, treig-
idh treor do bhollaibh thu, agus flainte
do chuirp ; bithidh do làithibh goirid,
agus iad fin mi-chliùiteach ; bithidh
do bhròn iomadach, ach nì an gabhar
truas riut.

ROINN II.

NA FULANGAIS.

LIBRARY OF THE

UNIVERSITY OF

CHICAGO

1750

EARRUINN I.

DOCHUS AGUS EAGAL.

Tha geallan dochuis nios millfe na blàth ùr nan crann, agus mòran nios dèidheil ann an earbsadh asda; ach tha na nithe a chuireas eagal, nan uamhunn do an chroidhe.

Ach an deidh sin uile, na fuiling do dhochus do thàladh, ni mo a bhacas eagal thusa o a dheanamh a ni a ta ceart; mar sin bithidh tu uighimichte a' chum gach ni a choinneachadh a dh'fheudas tachairt, le h-inntinn chomhthromach.

Ni bheil eagal a bhàis fèin na eagal dhoigh-fan a tha maith; efan

nach dean droch ni, ni bheil aobhar eagail aige.

Biodh misneach thuigfeach agad ann ad uile shaothair, gu do bhrofnachadh : ma bhitheas tu an-earbsach as ad fein, cha soirbhich leat.

Na biodh eagal faoin air do chroidhe, ni mò a leigeas tu do ad chroidhe lagacha le smuainte diomhain.

Uaith eagal thig mi-shoirbheas, ach esan a bhios ann an deagh earbsadh, cuidichidh se e fein.

Mar a dh'fholaicheas an Struth a cheann, an uair a bhios leanmhuinn air, agus a dhi-chuimhnicheas e a Chorp ; mar sin tha eagal a ghealltair ag a dheanamh buailteach do chunnart.

Ma shaoileas tu ni a bhi do-dheanta, ni do an-earbsa mar sin e ; ach esan

a bhios bunantach gheibh e buaidh air gach uile chruaidh-chàs.

Ni dochus faoin croidhe an amaidain a thoileachadh ; ach cha tabhair an duine glic feairt air.

Bi tuigfeach ann ad uile mhiannaibh, agus na rachadh do earbfadh an taobh thall do chosmhuileachd ; air an dòigh fo, foirbhichidh do uile ghnìomhara leat, agus cha bhi cràdh air do chroidhe le mealladh.

EARRUINN II.

SUBHACHAS AGUS DUBHACHAS.

Na biodh do fhùgradh gu mhòr is gu an cuir e do inntinn air mhearachd, na do bhròn gu throm is gu an cuir e smal air do chroidhe. Ni am bheil an faoghal fo tabhairt feachad nithe maith sam bith gu thaitneach, no olc sam bith gu chraiteach, is gu am bu chòir dhuit thu fein a chogail suas fada os ceann, no ad isleachadh fada fuidh chuimse.

Feuch ! thall ud seafaidh tigh an aoibhneis. Tha e sgiamhach o an leth muigh, agus seallaidh e boidheach ; feudaidh tu aithneach leis a

mhireadh, agus a mheadhghairm
mhòr a ta ann.

Seafaidh bean an tighe aig an dorus,
aig gairm gu beadaich ris na h-uile
neach a ta dol feachad, ag gabhail ciuil,
le broilich is gaireachduinn doghnath.

Tha i ag tabhairt cuireadh dhoibh
teachd a steach, agus foghaireachd na
beatha a bhiasad, ag innseadh dhoibh
nach faighear iad ann an ait air bith
eile, ach ann a fardaich-fa.

Ach na racha tusa a steach air a
dorus; agus na dean comhludar
riusan a tha tathaich a tighe

A deir iad riu fein clann na h-aoibh-
neis; ni iad gaire, agus tha cosmh-
uileachd subhaltas orra; ach ni bheil
ach cuthach agus amaideachd ann
nan feolanna gu leir.

Tha aimhleas ceangailte riu laimh air laimh, agus tha an ceumanna ag treorachadh gu truaighe. Tha cunnartaibh air gach taobh diubh, agus tha floc an leir-sgrios ag fosgladh fuidh bhonn an cos.

Amhairc a nis air an taobh eile, agus faic, anns an ghleann sin a tha air a dhubhrachadh le coille, folaichte o shealladh dhaoine, aite comhnuidh a bhròin.

Tha osnaich a cleibh gu h-ard, tha a beul ag deanamh tuireadh; tha i gabhail tlachd a bhi ag aithris air truaighe.

Amhaircidh fi air nithe gnàthach na beatha, agus ni i caoineadh; is iadanmhuinneachd, agus droch-bheairt dhaoine fìor bhriathran a beoil.

Tha an faoghal uile dh'ife làn de olc, tha gach nì a chi i an an-riochd, le doirche a h-inntinn fein ; agus tha ofnadh a gearain ag dubhachadh a h-aite comhnuidh a latha is a dh'oidhche.

Na tig am faigse do a h-aite comhnuidh ; tha a h-anail breun, feargaidh i an toradh, agus cuiridh si gu neo-bhrìgh, na fochairan ta a fgeadachadh agus ag deanamh fuaimhneach turus na beatha.

Air dhuit tigh an stroth a sheachnadh, nì an racha tu a dh-ionnsuidh an ionaid chomhnuidh uamhasach fo ; ach lean le cùram, an t-flighe cheart a threoraicheas tu le taitneachd gu sìth agus fuaimhneas.

Le fin a dheanamh, gheibh thu sìth agus toileachas. Bithidh tu fuilbhir gun uail, bithidh tu smuainteachail gun smal air do inntinn; beachdaichidh tu air aoibhneas agus an aoibhneas na beatha, le beachd comhthromach agus tuigfinneach.

Uaith fo mar neach ag sealltuinn o aonach àrd, chì thu amaideachd agus truaighe na muintir fin, a ta ag an fdiùradh fein le amaideachd an croidhe, ag cumail comhnaltradh re cuideachd fìrothail; no, ma ta iad air am bualadh le doille agus dubhachas inntinn, a ta ag caitheamh an laithibh ag gearan air truaighibh agus amhgharaibh a chinneadh daonna.

Beachduichidh tu orra le cheile le truas, agus cumadh am mearachdaibh thusa o dhol air sheachran.

EARRUINN III.

FEARG.

Mar a reubas iomaghaoth laidir na crannaibh as an talamh; agus le sin a chuireas mi-dhreach air aghaidh na tire; no mar a leagas crith-thalmhuinn le a mor ghluasad Bailtean mòra gu lár; mar sin cuirfidh duine feargach aimhleas mu an cuairt d'a. Tha cunnart agus sgrios ag feitheamh air a laimh.

Ach smuainich, agus na dean dearmad air do anmhuinneachd fein, le so a dheanamh, loghaidh tu lochdaibh muinntir eile.

Na tabhair thu fein suas do fhearg ;
oir is cosmhuil fin re neach a gheur-
aicheadh claitheàmh chum a lota fein,
no a mharbhadh à charaid.

Ma ghiulanas tu buairean beag le
foidhidinn, measar dhuit e mar ghlioc-
as ; agus ma dh'fhuadaicheas tu iad
o ad chuimhne, cha tabhair do
chroidhe fein agartas ort an deidh
laimh.

Nach leir leat gu am bheil an duine
feargach ag call a thuigse ? fhad is a
tha thu fathaft ann ad chèill, biodh
corruich neach eile, ag tabhairt ciall
duitse.

Na dean nì air bith an uair a bhios
fearg ort. Cia airson a racha mar-
aiche air muir, agus annradh mòr
oirre anns an am.

Ma tha e doilich do fhearg a chasgadh, tha e glic grabadh a chuir air; feachuinn uime fin na h-uile aobhar air tuiteam ann am feirg, agus cuir freiceadan ort fein gach am a thacharas e.

Tha amadan air a bhuaireadh le briatharaibh fuarrach, ach ni duine glic, di-meas orra.

Na tabhair còmhnuidh do dhioghaltas ann ad chòm, cràghaidh e do chroidhe, agus truailidh e na smuaintean is fearr ata ann.

Bi daonnan ni is ullamh gu maith-eamhnas a thabhairt, na ath-chomain a dheanamh airson uilc; efan a ta deannamh feitheamh chum fàth fhaotainn airson dioghaltas a dheanamh, tha e cosmhuil re duine a luigheas ann am folach ann a aghaidh fein, agus a

thairngeas a nuas aimhleas air a cheann.

Freagaradh sèimh a thabhairt do dhuine feargach, tha e mar uifge a dhoirtear air an teine, agus o a bhi na namhaid, cinnidh e gu bhi na charaid.

Smaoinich cia beag nithe mu am bu chòir dhuit fearg a bhi ort, agus gabhaidh tu iongantas gu an gabh neach air bith fearg, ach amadan.

Oir is ann o amaideachd, no aineolas a thoifichas e, ach thoir an aire, agus bi cinnteach, gu an crìochnaich e le h-aithreachas.

Leanuidh nàire air amaideachd agus bithidh aithreachas air lorg na feirge.

EARRUINN IV.

TRUACANTAS.

Mar a tha blàthan agus cinneachduinn air an sgaoileadh air thalamh le fasmhalachd an earruich, agus mar a ni blàthas an t-samhraidh an àrach a chum toradh an fhoghmhair, mar fin builichidh truacantas sochairean air clann na h uireasbhuidh.

Efan a ghabhas truas do neach eile, coisnidh e cliù dh'à fein, ach efan a tha as eugmhais truacantas, cha an airidh e air truacantas fhaotainn.

Ni am bheil am feoladair ag tiomachadh le mèilich an uain an uair a bhios e ag a chasgairt; ni mo a ta

croidhe an an-ìochdmhoir ag tiomachadh le a bhì ag fealltuinn air an-shocair.

Ach bithidh deòir an fhir thruacaint nì as mìllse na driuchd o bhlath na maduinn shamhraidh.

Na druid do chluas uime sin re gla-oth nam bochd, nì mo a chruadhaidheas tu do chroidhe re an-shocair an neo-chiontaich.

An uair a ghlaothas an dìleachdan riut, an uair a thuiteas croidhe na bantraich, agus a ghuidheas i ort congnadh, le deòir; gabh truas re a hamhghar, agus sìn amach do lamh dhoibh-san, aig nach bheil aon neach do an cògnadh.

An uair a chì thu am bochd, lomnochd air chrith le fuachd, agus gun àite còmhnuidh aige; fosgaileadh foch-

artas do chroidhe, agus deanadh do
sheirc a dhion o an bhàs, a chum gu
am mair thu fein beò.

An uair a tha an duine bochd ag
caoidh air leabaidh an-shocraich, an
uair a tha efan a tha cruaidh chafach
air a chlaoidh ann am braideanas, no
an uair a ni ceann liath na h-aois a
ghearan riut, agus ag iarruidh do
chòngnamh ; cionnas is urrainn thu a
bhi struitheil le do mhòr shaibhreas,
gun smuaineachadh air an uireasbh-
uidh, gun chòngnamh a dheanamh
riu

EARRUINN V.

MIANN AGUS GAOL.

Tabhair an aire a òganaich, bi air do fhaicill o mhealladh na Druis, agus na leig leis a mheirdrich do thàla a chum a lion.

Cuirfidh braiseadh anmiann crìoch air a h-oibre fein ; le doillid a h-aintheas bheir i fgrios ort.

Air an aobhar sin na fuiling do ad chroidhe a bhi air a mhealladh leithe ; ni mo a dh fhuilingeas tu do ad inntinn a bhi air a deanamh na tràill le a culbheartaibh.

Tobar na flainte, o am bheil fonas na beatha a mhain ag teachd, tiormai-

chidh e gu grad suas ; an sin thig cri-
och air fubhachas.

Beiridh fean aois ort ann an tùs do
bheatha ; luidhidh do grian ann am
maduinn do laithibh.

Ach an uair a bhios fubhaile agus
stuaire, ag feuchainn a deagh bheusan,
tha dearfadh bean sgiamhach mar na
reulta anns na neamha, agus gheibh i
mòr mheas, agus gràdh o na h-uile
neach.

Tha a bragad geal ag tabhairt bar-
rachd air blàth an luis is boidhche,
agus ta a gnùis ni is maifiche na
lios fuidh bhlàth.

Tha neo-chiontas ag dealradh ann
a fuil cosmhuil ris an choluman ; tha
firinn, agus ionracas aig gabhail tàmh
ann a croidhe.

Is mìllse a pòg na a mhill; tha a h-anail ni is cùbhraidh na luibhean Aràbia.

Biodh do chroidhe fosgailte gu co-main a thabhairt do ghràdh comh-thromach, àrdaichidh e rùin ghlan do chroidhe agus taiflichidh e a chum gach ni maith a ghabhail ann.

ROINN III.

BEAN.

1874

BLANK

BEAN.

1. Tabhair èisdeachd a inghin aillte,
do theagasg glic, agus leig le reachd
na firinn tamh a ghabhail ann ad chr-
oidhe ; mar fin ni maitheas do inn-
tinn, ma se a chuir re fnas do chum-
adh ; agus do aillne mar ùr bhlath
nan crann, ris am bheil i cosmhuil,
gleidhidh i a cubhraidheachd an uair
a sheargas a blàth.

2. Ann an aois do oige, ann an tùs do
laithibh, an uair a ghabhas daoine
beachd ort, agus an uair a dh' innseas
do chroidhe fein duit, ciod is ciall
doibh : och ! èisd le faicleadh am bri-
athraibh mealltach : cuir faireadh
maith air do chroidhe, agus na ta-

bhair èifdeachd do an comhairlibh buaireachail.

Cuimhnich gu bheil thu air do dheanamh gu bhi ann ad chomhluadair tuigseach do fhear, ni h ann a bhi ad thràil do a an-mhiann; ni h-i crìoch do bheatha amhàin a ana-mhiann a thoileachadh, ach a chuideachadh ann an faothair agus gleachda na beatha; a bhi gu blàth ciuin ris, mar dheagh chomain airson a ghràidh agus a chùram dhiot.

Co ife a bhuidhinneas croidhe fir, a thairngeas a ghaol, agus a bhios an uachdar ann a chroidhe.

Amhairc oirre, tha i ag iomachd mar rimhinn àlainn shuaire; tha neo-chiontas ann a h-inntinn, agus stuaim air a gruaidh.

Tha a lamh an comhnuidh ann an gnìomh, ni bheil tlachd aice dol air cheilidh.

Tha a truscan deas, tha i caitheamh a beatha ann am measarrachd; tha ioraflachd, agus feimheachd ann a beufan.

Tha labhairt a beoil caomhail, tha briatharaibh a bile fìor thaitneach.

Tha i eireachdail ann a briatharaibh, ann a freagaradh tha i feimh, agus fìrinneach.

Uaipse ionnsuichear ùmhlachd; agus gheibh i fìth agus fonas mar a duais.

Tha gliocas agus subhaile ag fdiùradh a h-uile ghnìomharadh.

Tha màlldachd, agus gràdh ann a gnèis ach tha crionnachd agus ceann-falachd ann a còir.

Tha teanga luchd mi mhodh balbh ann a lathairfe; cuirfidh fgàth a fubhailc nan tofd iad.

An uair a bhios dream eile ag togail tuaileas agus mi-chliu air an coimhearfnach, cha chreid ise e, agus ni an aithris i e.

Tha maitheas ag gabhail comhnuidh ann a croidhe, agus ni bheil amharus uilc aice air neach eile. (air bith)

Bu shonadh a bhiodh am fear a dheanadh a bhean di (de i,) bu shonadh a chlann a theireadh am mathair rithe. (ri i)

Tha i air ceann a tighe, agus tha fith ann; tha a h-iarrtas le tuigse, agus freagarar i.

Eirigh fi moch anns an mhaduinn, smuainichidh i air a gnothaichean,

agus sonraichidh i do gach neach fa leth de a muinntir, an obair a ta iomchubhaidh orra.

Is e a tlachd cùram a tighe, is e sin a tha i ag gabhail fo laimh ; agus tha snas agus criondachd comharaichte ann a tigh.

Tha gliocas a sdiùir cliùiteach do a fear posda, agus cluinnidh e a moladh o neach eile le fìor thaitneachd.

Teagaisgidh i gliocas do a clòinn, ionnfaichidh fi iad a rèir a beusaibh fèin.

An uair a labhras i am focal freagairidh iad ; an uair a dhearcas i a fuil tha iad ùmhalaiddh.

Gu luadh is a labhras i ruithidh a muinntir, smèididh i le a corraig agus tha an nì deante, oir tha gràdh dhi

ann nan croidheacha, agus tha a caomhalachd ag cuir lùth ann nan cofaibh.

Ann an foirbheas ni am bheil i uallach, ann an an fhoirbheas, ni a foidhidinn agus a dicholl lamh-an-uachdar fhaotainn.

Tha faothair a fear posda air a dheanamh ni as lugha le a comhairlean, agus air eatromachadh le a caomhalachd : cuirfidh e fmaointean a chroidhe ann a h-uchd, agus gheibh e furtach.

Is fonadh am fear a ghabh i na mnaoi, is fonadh a chlann a ghoir-eas am mathair rithe.

ROINN IV.

DILSICHEAN,

CAIRDEAN NO DAIMH.

ROBIN IV.

IN FICHTE

WILHELM V. BARN

EARRUINN I.

FEAR (POSDA.)

Gabh bean dhuit fèin agus freagair aithne Dhe ; gabh dhuit fèin bean, agus bi ann ad charaid dileas do ad dhùthaich.

Tabhair fahear gu cùramach, agus na fuidhich do rùn gu h obann. Oir, air an roghainn a ni thu an trà fa, tha do shonas an deigh-laimh an earbsadh.

Ma a chuirfeas i seach mòran de a n-ùine ann an uigheam, agus deasachadh ; ma tha i ann an gaol air a n-àillne fein, agus aig am bheil tlachd ann an èisdeachd re a moladh fèin ;

ma ghàireas i tric, agus ma labhras i gu h-àrd, mur fuirich i ann an tigh a h-Athar, agus ma sheallas i gu dàna ann an aodainn dhaoine: ged a bhiodh a maife gu mhor ris a ghrian anns na neamha, tionnda uaipe, na rach ann a coir, agus na fuiling dhuit fein a bhi air do mhealladh le smaointean faoin.

Ach an uair a dh'fhairicheas tu croidhe tuigseach maille re deagh bheufan; inntinn oileanta, agus cumadh taitneach; tabhair dhachaidh (dha ad thigh) i, is airidh i a bhi na dìlsean duit, agus na deagh fheise re do beatha mar bhean do ghràidh.

Bi caomhail rithe, agus meas i mar thiodhlac air a cuir o neamh. Bi

baigheil rithe, a chum gu am bi a croidhe grâdhach dhuit.

Is i bean do thighe, biodh mòr mheas agad oirre air a shon fin, a chum gu am freagair do mhuinntir i.

Na cuir an aghaidh a toil gun aobhar, tha i faothaireachadh leat ann ad obair, biodh i comhladh riut-maraon ann ad aighir (shugradh.)

Cronaich le fuairceas a mearachdaibh, na agair a freagarachd le h-ain-ioc.

Earb do rùin rithe ; tha a comhairlean treibh-dhireach, cha bhi thu air do mhealladh leithe (le i.)

Bi firinneach do a leabadh ; oir is i mathair do chloinne.

An uair a bhuaileas teinn no an-
^{sh}trocair i, ni do chaoimhneas a h-amh-
^h

ghar eatromachadh ; fealladh caomh agus gràidh uaitse, bheir e lasach do a bròn, agus do a goirteas, agus bithidh e ni as fèumail do i (dhi) na mòran Leighibh.

Thoir fanear anmhuinneachd bean agus maothalachd a' clu' h ; agus air an aobhar sin na bi fearbh ri i, ach cuimhnich do laigfinn fein.

EARRUINN II.

ATHAIR.

Cuimhnich thusa, a tha ann ad Athair, cùram an nì ata an earbsadh riut ; an leanabh a ghineadh leat, is dleasdanach ort solar a dheanamh air a fhon.

Ort fèin is maith dh'fhèudte, a ta e an earbsadh, cia aca a bhitheas do leanabh na aobhar subhachais, no na aobhar dubhachais duit ; na dhuine féumail, no na dhuine gun fhèum do a dhùthaich.

Fòghlum a inntinn le oilean, ann an am a òige, agus teagaisg dha briathraibh na fìnn.

Tabhair an aire do a thogaraibh, cuir ceart e ann a aois òg, agus na leig le droch ghnàth sam bith a tha an ad chomas cuir roimhe, ceannas fhaotain air, mar a thig e ann an aois.

Mar fo fàsaidh e mar chrann àluinn air na flèibhteann, agus bithidh a chliù air aithris anns an Dùthaich le tlachd.

Tha mac aingidh maflach do a athair, ach efan a ni ceartas, tha e na urram do a shean aois.

Is efan do ghineil fein, na biodh e gun fhoghlum, an fiol a chuireas tu, biodh earbsadh agad gur e a bhuairneas tu.

Teagaisg dh'a umhlachd agus bheir e buidheachas duit, teag-

aig dh' à stuaim agus chà tig nàire
na chòir.

Teagaisg dh' a comain a thabhairt,
agus gheibh e tiodhlacan, teagaisg
dh' a gradh a thabhairt do an
chinneadh daonna, agus gràdhaichidh
iad e.

Teagaisg dh' a cuimseachd, agus
gheibh e flàinte ; teagaisg dh' a gliocas
agus foirbhichear leis.

Teagaisg ceartas d' a, agus bithidh
e urramach anns an t faoghal, teagaisg
treibh-dhireachd dh' a, agus ni an agair
a chroidhe fein air.

Teagaisg dh' a dichiollachd, agus
meudaichidh a shaibhreas ; teagaisg
dh' à geanmaith do an chinneadh
daonna, agus bithidh a inntinn air a
h-àrdachadh.

Teagaisg dh'à Ealadhain, agus
 bithidh a bheatha feumail; teagaisg
 dh'à creideamh, agus bithidh a bhàs
 fonadh.

EARRUINN III.

MAC.

Uaith chruthachd Dhe, foghlumadh daoine gliocas, agus deanadh iad fèum do an eolas a bheir sin doibh.

Rach do an fhàfach mo mhac, tabhair an aire do an Chorra-bhàn anns an di-threabh; beachduich oirre-fan, giulainidh fi air a fgiathaibh a h-Athair aofda, cuirfuidh fi ann an aite comhnuidh tearuinnt e, agus bheir i biadh dh'a. (teachd an tir dh'a.)

Tha gràdh agus cùram cloinne nì as taitniche na tuis Arabia air a h-iobairt suas do an ghrèin; Seadh,

ni as mìllse no na boltraibh is cùbh-
raidh a tha teachd tharais air achadh
meas Arabia leis a ghaoith an
iar.

Bi freagarach do ad Athair, oir
do ghin e thu ; agus do ad mhathair,
oir dh'àraich i thu.

Eisd re briatharaibh a bheoil, oir
tabhair e iad airson do mhaith ; dean
fèum do a earail, oir is ann o ghràdh
a tha i teachd.

Rinn e freasdal mu ad dhèibhinn,
agus shaothairich e air do fhon ;
tabhair urram uime sin do a shean
aois, agus dion e o eaf-urram.

Na di-chuimhnich anmhuinneachd
do naoidheanachd, agus braifid do
oige, air an aobhar sin cuidich le
anmhuinneachd do aithrichibh aosda ;

agus dean congnadh riu an uair a
threigeas an neart iad.

Air an dòigh fo, theid an cinn liath
fios do an uaigh ann an fith, agus
diolaidh do chlann fein duit do dhia-
dhachd, airson an deagh shamhladh a
thug thu dhoibh, le gràdh macail.

EARRUINN IV.

BRATHAIREAN.

Cuimhnichibh gur clann do an aon athair sibh, a dh'araich e le mòrain cùram, agus gur iad cichean na h-aon mhathar a thug bainne dhuibh.

Deanadh ar dillseachd, bhur ceangal re chèile mar bhrathairibh gaoilach, agus bithidh fith agus fonas ann an tigh bhur n-athar.

Agus an uair a a dhealaicheas sibh re chèile, cuimhnichibh an daimh a ta ag bhur ceangladh mar aon, ann an gràdh ; agus na ròghnaichibh fear coimheach roimhe bhur fuil fein.

Ma bhitheas do bhrathair ann an cruaidh-chàs, dean còngnadh ris; ma bhitheas do phiuthar ann an an-fhocair na treig i.

Air a chor fo, nì maoin bhur n-athar cuideachadh ruibh, agus cumaidh e suas a fhliochd uile; agus bithidh a churam air a bhuanachadh dhuibh gu leir ann bhur gràdh do a chèile.

The first of the three is the
 criminal, who is the most
 the first of the three is the
 criminal, who is the most

the first of the three is the
 criminal, who is the most
 the first of the three is the
 criminal, who is the most

the first of the three is the

ROINN V.

FREASDAL.

NO

*NA MUDHAIBH A TA TACHAIRT
ANN AM MEASG DHAOINE.*

NO. 1

THE

18

THE

EARRUINN I.

AN GLIC AGUS AN T-AIN-EOLACH.

Tha tiodhlacadh na tuigse ag teachd o ionmhais De ; agus fionraichidh e a roinn fein do gach neach mar a chi e fein maith.

An do bhuilich e ortsa gliocas ? an do shoillfich e do inntinn le eòlas na firinn ? roinn sin ris an ain-eolach gu a theagasg ; roinn e ris an ghlic, airson do leas fein.

Ni bheil gliocas co dàna re amaideachd. Tha an t-amadan reasgach, agus ni am bheil umhaill aige ; is aithne dh'à na h-uile ni, ach ain-eolas fein.

Is ni graineil uaill an ain-eolais ; agus ni bheil amaideachd is mò ann, na mòran labhairt. An deidh sin uile, is e dleasdanas a ghliocais, bea-
duidheachd a ghiulan le fòidhidinn, agus truas a ghabhail re mi-cheill.

Gidheagh, na bi air do shèideadh suas le dochus faoin, agus na bi uallach mu ad mhòr thuigse fein ; an t-eolas is foilleireadh am measg dhaoine, ni bheil ann ach doille agus amaideachd:

Tha an duine glic ag faireachduinn a laigfinn fein, agus tha e air ioras-lachadh leis ; faothairichdh e gu diomhain airson a thoileachadh fein ; ach tha an t-amadan ann am faoin-eachd a chroidhe, toilichte le thuinisc fein, agus ni an faoil e gu bheil neach

fam bith ni as eòlaich na e fein ; agus le cliù amadan toilichidh se e fein.

Ni e uaill a nithe nach fhiach ; ach far am bheil e nàrach dh'à a bhi ain-eolach, ann fin ni am bheil tuigfe aige.

Direach ann an flighe a ghliocais fein, tha e faothaireach ann an deidh amaideachd ; agus is i luach a shaothair, nàire agus mealladh.

Ach deasaichidh an duine glic a inntinn le h-eòlas ; is e cleachda nan Ealadhain a thlachd, agus am feùm a ni iad do an chomunn gu leir, bheir fin mòr chliu dh'à.

An deidh fin uile, a bhi glic, eolach, agus maith, meafaidh e mar am fòghlum is mòdha ; agus a bhi cuir ann an gnìomh nan subhailcean a threoraicheas gu sonas e, is e fin a dhìchioll do ghnàth.

EARRUINN II.

AM BEARTACH AGUS AM BOCHD.

An duine do an tug Dia beartas agus a bheannaich e le deagh aigne, gu am buileach gu ceart, fhuair e gean-maith sonraichte, agus chuir Dia urram mòr air.

Tha e ag amharc air a shaibhreas le tlachd, a chionn gu bheil e ag tabhairt comais d'a maith a dheanamh leis.

Farraididh e airson diol dèirc, agus fìosruichidh e air an uireasbhuidh; agus bheir e cobhair chomh-thromach dhoibh, le ciùineas, gun uail.

Ni e cògnadh, agus bheir e duais dhoibh-san a ta toilteannach air; bheir e misneach do goch deagh thionnsgal. agus le fialaidheachd foirbhichidh e leis gach ni a ta fèumail.

Cuirfidh e air adhairt oibrichean mòra, ni e a dhùthaich ni as beartaiche, agus tha obair aig an bhoichd; dealbhaidh e as ùr Innleachdaibh fèumail, agus tha na h-Ealadhain air an leafach fuidh a laimh.

Air leis gu am buin fuighioll a bhèidh, do na bochdaibh mu an cuairt d'a, agus cha bhi iad air am mealladh dh'e.

Ni am bheil fhèilidheachd air a grabadh le a bheartas; ni e gairdeachas air an aobar fin ann a shaibhreas,

agus a ta a aoibhneas gun chron ann.

Ach is an-aoibhinn dho-fan a chàrnas fuas faibhreas ann an lion-mhoireachd, agus a ni gairdeachas na aonar ann a sheilbh :

A fhàraicheas na bochdaibh, agus nach tabhair fanear gur h-ann le follas an gruaidh a ta iad ag teachd beo. (ag faotainn an teachd an tìr.)

Tha e cinntinn beartach, agus tha e comadh cia mar a ta e ag a fhao-tainn ; cha ghluais dolaidh a choimhearfnaich a chroidhe-fan.

Is taitneach leis deòir an dileach-dain ; tha caoine na bantraich binn do a chluas.

Tha a chroidhe air a chruadhach le geanachd faibhris ; ni an tabhair

bròn no an-fhocair neach eile,
snifneacha air a chroidhe-san.

Ach tha am mallachd a tha do
ghnàth ag leantuinn air aingidheachd,
an dian thoir air Tha e teachd beò
fuidh eagal an còmhnuidh; tha
iomaguin a chroidhe, agus ana mian-
na mi-chneasta, ag tabhart dioghal-
tas air, airson na h-eu-còir a rinn e
air daoineibh eile.

Cha choimeas truaigh nam bochd,
re cragh goirt croidhe an duine fo.

Biodh an duine bochd gu croidheil
fugach, feadh, deanadh e gairdeachas
oir a ta iomad aobhar aige.

Suidhidh e fios gu a lòn ann an
fith; nì am bheil a thigh air a lionadh
le luchd brionnail, agus geòcairean.

Nì am bheil e air a chuir troimh a
cheile le mòran luchd tathaich, no

air a bhòghradh le agartas dhaoine leamh.

Air dh'a bhi as eagnhuis fòghaireachd luchd faibhris, feachainnuidh e mar an ceudna an easlaintibh.

Nach milis leis an t-aran a dh'itheas e? an t-uifg a dh'òlas e nach bheil e taitneach an uair a bhitheas e fuidh iota? feadh, moran ni as millse no an dibh is fearr a tha aig daoine fòghaireach.

Gleidhidh faothair a lamh agus faothair a chos a fhlainnte, agus bheir sin dà, fois agus tamh, do am bheil iad san a ta luighe air leabaiche cloimh, gu leisgeanach, nan coigrich.

Ni am miannaich e ni air bith ach ni air am fèud e ruigheachd; agus tha fith agus toileachas-inntinn aige,

mòran tuille na tha aca-san aig am
bheil iomadaidh faibhris agus uighim.

Na biodh an duine faibhir air an
aobhar fin-ro-earbsach as a bheartas ;
agus na biodh am bochd an-earbsach
ann a bhoichduinn ; oir a ta freasdal,
agus maithreas De, ag tabhairt teachd-
an-tir dhoibh le cheile.

EARRUINN III.

FEARASTIGHE AGUS MUINNNTIR.

Na dean thusa talach a dhuine, mu inmh muinntearras; is i sin aithne Dhe, agus tha iomad fochair ceangailte ri i (rithe); faoraidh fo thu o chùram, agus iomluafga na beatha fo.

Is e cliù muinntirneach e a bhi ionruic; is iad na beusan is taitnich a bhuineas do, e a bhi freagarach agus ùmhall.

Bi foidhidneach uime sin, fuidh smachd do uachdarain; agus an uair a chonaicheas e thu, na freagair

a ris. Cha di-chuimhuichear duit
thu a bhi soirbh foitheamh.

Bi tidheach air a ghnathaichibh,
bi dichollach ann a (obair,) mhath-
as, agus trèibh-dhireach anns gach
ni a dh'earbas e riut. (a chuireas e
fo ad laimh)

Buinidh do ùine. agus do shaoth-
air dho-fan ; na meall e air an
aobhar sin, oir a ta se ag tabhairt
diol duit air an son.

Agus thusa a tha ann ad fhear-
tighe, bi firinneach do ad mhuinn-
tirneach, ma dh'earbas tu e a bhi
tairis duit ; agus bi ciallach ann ad
iarrtas, nam bu mhaith leat freaga-
rachd ealamh uaithe-fan.

Tha anam duine ann ; fèudaidh
cruas agus ain-ioc eagal a chuir air,
ach cha choifinn iad a ghràdh.

Cronaich e le caomhalachd, agus biodh an ni a deir thu ris, gu tuigfeach ciallach : air an doigh fo, gabhaidh do chomhairlibh gream air a chroidhe, agus bithidh a dhleasdanas taitneach leis.

Saothairichidh e dhuit gu tairiseach, a thaobh comain ; freagairidh e thu gu fuilbhir a thaobh gràidh ; agus na di-chuimhnich thusa duais iomchubhaidh a thabhairt dho-fan, airson a fhreasdail, agus airson fhirinn.

EARRUINN IV.

MAITHEAN AGUS ISLEAN.

A thufa, is ionmhuinn le neamh,
 an neach a chomh-aontaich clann
 nan daoine, do chomh-fhearaibh fein,
 a thogail fuas gu cumhachd rioghail ;
 agus a chuir thu mar fhear-iùil
 tharta fein ; cuimhuich crìoch agus
 cudthrom a ni a dh' earb iad riut,
 mòran ni as mò na oirdhearcas na
 airde do inmh.

Tha thu air do fgeadach le
 èididh riomhach, agus air do fhuigh
 air riogh-chathair, tha coron riogh-
 alach ag cuairteach do chinn ; tha
 flat a cheannfuil ann ad laimh :

ach ni h ann air do shon fein a thugar na combtharraibh sin duit, chuir iad ad laimh-fa iad a mhain, airson maith do rioghachd

Is e cliù riogh, maith a shluaidh ; tha a chumhachd agus a uachdar-anachd an earbsadh re gràdh a shluaidh. (iochdaranaibh.)

Tha inntinn riogh cumhachdach air a h-àrdachadh le mòralachd a inmhe ; smuainichidh e air nithe àrda, agus rannsaichidh e a mach nithe is airidh air a chumhachd.

Cruinnichidh e an ceann a chèile Flaithibh a rioghachd, bithidh e ann a meafg, ag iarruidh an comhairle, le furan, agus èisdidh e re barail gach fear fa leth.

Beachduichidh e air a shluadh le h-eolas ; bheir e fànear teannsgula

dhaoine, agus fonraichidh e an obair a reir an comais, agus an toilltinneas.

Tha a luchd breithe, firinneach, tha a luchd frithealaidh glic, agus cha mheall fear rùin a chroidhe e.

Cuidichidh e leis na h-ealadhain, agus bithidh iad lionmhor; agus tha iad air an leasach, fuidh dheasach a laimh.

Is ann an comhluadar muinntir fhòghluimte, agus thionnsgullach a tha a thlachd; lasaidh e ann nan croidheachan brosnuchadh, agus tha cliù a rioghachd air a h-àrdachadh le an faothair.

Tionnsguil a cheannaiche, a chuirfeas a bhaghar fad as, do dhùithchan eile; eolas an treabhaiche, a ni fhearann tarbhach; tionnscuilaibh an

an fhir-cheaird, leasachadh an ollamh-uidh ; iad sin uile cuidichidh e le a ghean-maith, agus bheir e duais doibh le a thoirbheartas.

Suidhichidh e fluadh ann am fear-ann fad as, togaidh e cabhlach laidir, fosgailidh e aibhnichean airson iomchubhaidheachd, ni e calaidhean airson tearuinnteachd do luingeas. Tha a shluadh làn do bheartas, agus tha neart a rioghachd ag dol am meud.

Dhealbh e a reachdan le gliocas agus le ceartas ; tha a iochdranaibh ag mealtuinn gach ni a bhuineas doibh, gu tearuinnteach ; agus tha an sonas fein ag comh-sheasamh ann an aire a thabhairt do an lagh.

Shuidhich e a reachdan ann an trocair ; ach ann an dioghaltas a dheanamh orra-fan, a bhristeas a

reachd, tha e teann, agus trèibh-dhireach.

Tha a chluas fosgailte do ghearan a shluaidh ; cuirfidh e grabadh air laimh luchd foirneart, agus saoraidh e an neo-chionntach o laimh an an-iocmhor.

Uime sin, tha a shluadh ag amharc air, mar gu am bu e an Athair, le h-urram, agus le gràdh ; tha iad ag a mheas mar neach a tha dionadh gach ni a ta iad ag mealtuinn.

An gràdh a tha aca dho-fan, fad-aidh e ann a chroidhe-sa, gràdh do a shluadh ; tha e daonnan ann a amharc a bhi dionadh an sonais le cùram.

Cha bhi gearan, no an-tlachd ag eirigh suas ann nan croidheacha na

aghaidh; cha chuir inntleachd a naimhdean cunnart air a rioghachd.

Tha a fhluadh dileas agus dain-
gion ann a aobhar; seafaidh iad gu
a dhion mar bhalladh laidir tiugh;
teichidh feachd riogh an-dligheach
rompadh, mar mhoill roimh an ioma-
ghaoith.

Bithidh dìon agus sìth ag deanamh
sonadh aiteacha comhnuidh a fhluaidh,
bithidh cliù, agus neart, ag cuairte-
achadh a riogh-chathair fein gu
dìlinn.

ROINN VI.

SUBHAILCEAN.

EARRUINN I.

SEIRC.

An uair a smainticheas tu air do uireasbhuidh fèin, an uair a bheachduicheas tu air do neo-fhoirfeachd, aidmhuich maitheas De, a dhuine; a bhuilich ort tuigse, a thug comas labhradh dhuit, agus a shuidhich thu ann an comhluidar dhaoìn eile, a dh'fhaotainn congnadh uadha, agus a thabhairt feach congnadh dhoibh.

Do bhiadh, do thruscan, do àite comhnuidh goireafach; a bhi tearuinnt o dhochunn, thu a mhealtuinn nithe maith, agus subhachais na beatha a ta a lathair; na h-uile ni

dhiubh fin, as ann le congnadh chàich a ta thu ag am faotainn, agus ni am biodh iad air am buanachadh dhuit, ach le comh-oibreachadh mar fin. (fuidh laimh Dhe.)

Is e do dhleasdanas. uime fin, a bhi ann ad dheagh charaid do an chionnadh daoine uile, do bhrìgh gur e do leas, gu am biodh gach duine càirdeil riut fein.

Mar a chuirfeas lus an cùbhraidh deagh fhàile uapa, mar sin bheir croidhe duine feirceil, deagh oibrich-ean gu crìoch.

Tha e mealtuinn sìth agus focair a chroidhe fein, agus ni e gairdeachas ann an fonas, agus foirbheas a choimhear-snaich.

Cha tabhair e èisdeachd do tharcuis, tha coirtheannaibh agus feach-

arain dhaoine eile, goimhail do a chroidhe.

Is e a mhiann a bhi deanamh maith, agus fìridh e fath gu a dheanamh; ann an ea-tromachadh farach neach eile bheir e toilinntinn dho fein.

O a dheagh rùn, tha e an geall air fonas a chinneadh daoine uile; agus le fèilidheachd a chroidhe, ni e a dhìchioll gu a chuir air adhart.

EARRUINN II.

CEARTAS.

Tha fith na tire an earbsadh re ceartas; tha fuaimhneas gach neach fa leth, an earbsadh re am maoin a mhealtuinn gun dochuinn.

Biodh miannan do chroidhe, uime sin, ann am meafarachd.

Na fanntaich cuid do choimhearfaich, na bean thusa re ni a bhuineas do.

Na deanadh buaireadh air bith thusa a mhealladh, na brofnachadh air bith misneach a thabhairt duit, do lamh a shineadh a mach gu a mharbhadh.

Na cuir am mi-mheas e ann a chliù, na tabhair fianais bhreig ann a aghaidh.

Na tabhair droch chomhairle do a luchd muinntir gu a mhealladh, no gu a thrèige, agus na meall bean a ghraidh gu ciontachadh ann a aghaidh.

Cuirfidh e bròn air a chroidhe, nach urrainn thu furtach a thabhairt dò; bithidh e na dhochunn do a bheatha, do nach dean leafachadh air bith dioladh.

Bi treibh-dhireach agus ceart ann ad ghnathaichibh eadar duine agus duine, agus dean riu-san mar bu mhaith leat iad-san dheanamh riut fein.

Bi firinneach do an earbsadh a chuirfear ann ad, agus na meall an duine a chuir-feas a dhoigh annad.

agus bi cinnteach gur olc fo, a ta ro uamhor ann an fealladh Dhè.

Na faruich am bochd, agus na meall an fgolag ann a thuarasdal.

An uair a reiceas tu airson buannachd, tabhair an aire air an nì a deir do choguis, agus bi toilichte le cuimse; agus na meall an t-aineolach.

Diol na fiachaibh a bhuineas duit, oir efan a thug dàil duit, dh'earb e re do fhocal, agus thusa, chumail uaithe a dhlighe, a ta e maraon fuarrach, agus mì-cheart.

Fa dheireadh, thusa a dhuine! a tha ann ad bhall do an mhòr-shluadh; ceasnuch do chroidhe le cùram, tabhair gach nì gu do chui-mhne, agus ma chì thu gu an do rinn thu easaontas anns na nithe sin, gabh bròn, agus nàire dhiot fein, agus dean leafach a reir do chomais.

EARRUINN III.

GRAGH NO CAIRDEAS.

Is fonadh an duine ag am bheil deagh rùin ann a chroidhe ; is e an toradh a thig uaith, feirc agus gràgh.

O mhaitheas a chroidhe, tha e ag deanamh congnadh do gach neach mu an cuairt do, agus tha a thoirbheartas mòr agus tarbhach, airson feum a a chinneadh daoine.

Bheir e congnadh do na bochdaibh ann an am an cruaidh-chais ; bithidh aiteas air ann an foirbheachadh le maith na h-uile neach.

Ni an coirthich e a choimhearfnach, cha chreid e briatharaibh farmaid, agus mi-rùin ; ni mò a dh' aithrifeas e tuaileas.

Maithidh e lochdaibh dhaoine, fuadaichidh e o a chuimhne iad ; cha ghabh dioghaltas, no mi-run, comhnuidh ann a chroidhe.

Cha tabhair e feach olc airson ullc, cha tabhair e fuath do a naimhdean fein ; ach diolaidh e an eu-coir le comhairlibh càirdeil.

Tha e ag gabhail truas re bròn, agus iomaguin dhaoine, ni e a dhich-ioll air lasach a thabhairt doibh ; agus an toilinntinn a bhitheas aige, le fo a choimhlionadh, meafaidh e na luach faothair gu leòr.

Ciuinichidh e ardan, agus rèitichidh e comh-strìth dhaoine a ta ann

an corruich, agus cuirfidh se casg
air aimhleas, agus mi-run.

Soirbhichidh e leis gach ni a ta ann a
choimhearfnachd, a bhitheas a chum
sìth, agus gean-maith, am measg
dhaoine, agus tha a ainm air aithris
le cliù agus le beannachda.

EARRUINN IV.

COMAIN.

Mar a philleas gèugan craoibh an futh (am brigh) do a bun o an tainig e, mar a dhoirteas Abhuinn a fruth anns an mhuir (fhairge) o an tainig e; air an dòigh cheudna, gabhaidh croidhe duine còir, tlachd ann an comain a thabhairt seachad, airson a mhaith a fhuair e.

h Aidmichidh e a chomain le fuil-bhireachd, bheir e meas air a charaid le gràgh, agus ciatfachd.

Agus mar comas do comain a dheanamh, cumaidh e ann a chroidhe cuimhne air le gràgh, cha

di-chuimhnich fe e fhad is beò e.

Tha laimh an duine fhiail cosmhuil re neoil nan speur, a shileas a nuas, air an talamh, toradh, feur, agus blàthaibh ; ach tha croidhe an duine nach tabhair buidheachas, cosmhuil re fafach gaineamh, a shluigeas fios gu h-ealamh na frasaibh a thuiteas gu tric air, gun ni air bith fhàs uaith.

Biodh deagh mheas agad air do charaid, agus na ceil am maith a bhuilich e ort ; oir ged a tha gnìomh fughantach toiltinneach air cliù ; gidheadh, tha irioslachd a bhi ag aidmheachadh comain aig taisleachadh a chroidhe, agus tha e taitneach ann an fealladh Dhè, agus dhaoine.

Ach na gabh tiodhlac o laimh
neach uaibhreach ; dhoibh-san ata
uile air an son fein, agus ata fanntach,
na biodh gnothach agad riu : le an
àrdan cuirfidh iad maslach ort, agus
gu bràth cha bhi iad toilichte le co-
main.

EARRUINN V.

TREIBH-DHIREACHD.

Thusa 'aig am bheil tlachd do an fhirinn, agus do an aithne a luach, lean gu dlùth ri i, agus na treig i air chor air bith; bheir do sheasmhachd anns an chùis so mòr urram ort.

Fèudfuidhear earbsadh a dheanamh a briatharaibh an fhireannaich; Nì am bheil ceal no folach ann a bhriatharaibh.

Is nàr leis gnothach a bhi aige re ceilg, ach tha e cuir roinne do ghnàth an fhirinn a mhain a labhairt.

Cumaidh e suas le duinealas agus firinn cliù air ainm fein, is mihheafail agus taireil leis gach nì cealgach.

Tha e daonnan air an aon dòigh, cha bhi e idir iomluaineach; (no leam leat) tha e mifneachail ann an cùis na firinn, ach tha a bhrèug eagalach dò.

Is fada uaith an fhirinn a chealachadh; is iad focail a bheoil smaoinntean a chroidhe.

Gidheadh, le ciall agus faicilleachd fosgailidh e a bheul; toghaidh e a nì a ta ceart, agus labhraidh e le fuairceas.

Comharlichidh e le càirdeas, crònaichidh e le smachd; agus cia bu e an nì air bith a gheallas e, coimhlionidh e, gu cinnteach e.

Ach tha croidhe a chealgaire fol-
aichte an taobh a stigh dho ; ceilich-
idh e a rùin ann an riochd na firinn,
an uair is i mealltoireachd amhain a
tha e cuir roimh, re a bheatha, agus
a shaoghail.

Gàiridh e ann an am bròin, guil-
idh e ann an am fubhachais ; agus
ni bheil feadh ann am briatharaibh a
bheoil.

Tha e ag oibreacha anns an dorch
mar an Uir-threabha, agus faoilidh e
gu am bheil e folaichte ; ach tuislich-
idh e chum an t-soluis, agus chitear
e, le a shalachar fèin air a cheann.

Ni an innis e am feafd a rùin ;
tha a theanga, agus a chroidhe do
ghnàth an aghaidh a cheile.

Tha e ro-dhèidheil a chreidfinn a
thabhairt air daoine eile, gur duine

coir e fein; tha e fìor bhuidheach ann a bharail fein gu bheil e gu chùlbheartach.

Amadain mhòir! an t-faothair a ta thu ag gabhail a dh'fholach do chor, tha e nì as mòdha na dheanadh tu gu fìrinneach a nì a bu aill leat a bhi cofmhuil ris; agus nì daoine glic fanoid ort, airson do chùlbheartaibh; an uair a shaoileas tu bhi fuidh dhion, rùisgear dhiot an t-an-riochd a chuir thu ort, agus an fin, bithidh tu ann ad bhall-magaidh do an t-fluadh gu leir.

ROINN VII.

CREIDIMH.

CREIDIMH.

Ni bheil ann ach aon Dia, do am buin an faoghal, cruith-fhear agus uachdaran an domhain, uile chumhachdach, bith-bhuanta, agus do-fhiofraichte.

Cha an i a ghrian Dia, ged is i a mhain an famladh is mò dhò. Tha i ag beothachadh an t-faoghail le a foillse, tha a teas ag tabhairt beatha do thoradh na talmhuinn; tabhair speis di mar ni a chruthaich Dia, ach na tabhair aoradh dhi. (do i.)

Dhò-san a tha os ceann nan uile, a ta uile ghlic, agus uile mhaith,

dhòsan a mhain buinidh aoradh,
urram, moladh, agus baidheachas.

An Ti a shìn a mach na neamhadh
le a laimh, a chomhtharaich flighe
do na reultaibh.

An Ti a shonruich criochaibh na
Fairge nach fheud i dol ni as faide;
agus a deir ris a ghaoith ghail-
fhionaich, Bi ciùin.

An Ti a chrathas an talamh, agus
a chuirfeas crith air na cinnich; an
Ti a lasas a dhealanach anns an
athar, agus bithidh na h-aingidh fuidh
eagal.

An Ti a chruthaicheas faoghail le
focal a bheoil; an neach a bhuaileas
iad le a laimh, agus tionndaidh e iad
gu neo ni.

“ Tabhair urram do an uilechum.

hachdach ; agus na las fhearg, eagal am millear thu.”

Tha freasdal De mu an cuairt do a oibribh uile ; tha e a fdiùradh, agus a feoladh, le gliocas neo-mhearachdach.

Chuir e air chois laghana chum fdiùradh na domhain ; dh'atharraich e iad gu neonach a reir gneith gach duil a chruthaich e ; agus gach aon diubh fin a rèir an càileachd, ata iad ag coimhlionadh a thoil.

O na is aithne dho-fan gach ni air bith, tha gach uile eolas aige ; tha gach ni a thacharas an deidh laimh, ann a shealladh do ghnàth.

Tha smuaintean do chroidhe rùisgde ann an radharc a shùl ; is aithne dho-fan do rùin mu an do smuaintich thu iad.

Do thaobh a roimh-eolas, ni bheil ni air bith tachairt le tuiteamas ; agus a thaobh a fhreasdail, tha gach ni air a fdiùradh mar is àill leis.

Tha e iongantach ann a fhligheanna uile, tha a chomhairlean do-rann-fuichte ; Tha eolas-fan fad ofceann do thuigfe.

“ Diol dho-fan air an aobhar fin mar is còir, cliù, agus urram, agus bi umhall agus iriofal, ann am freagarachd do a aitheanntaibh.”

Tha an Tighearna làn de ghràgh, agus de thoirbheartas ; do chruthaich e an faoghal ann an tròcair, agus ann an gràgh.

Tha a mhaitheas air fhaicinn ann a uile oibre ; tha efan gu h-uile oir-dhearc, agus gu h-uile foirfe.

Tha gach dùil a chruthaich e, ag
taisbean a mhaitheis, agus tha gach
ni a ta iad ag mealtuinn, ag cuir am
meud a chliu ; èudichidh e iad le
maife, builichidh e lòn orra, gleidhidh
e iad le gràgh, o linn gu linn.

Ma thogfas finn suas ar fuilibh gu
neamh, tha a mhoralachd ag dealradh
a mach ; ma dh'amhairceas finn fios
air an talamh, tha e làn de a mhaith-
eas ; tha na fleibhtean, agus na
gleanntan, ag deanamh gairdeachas
agus ceol ; tha na machairean, na
h-aibhnichean, agus na coilltean, ag
deanamh comh-sheirm do a mhol-
adh.

Ach thufa, a dhuine, chomhthar-
raich e thu fonraichte le a ghràgh ;
agus dh'àrdaich e do inmh osceann
gach dùil air thalamh.

Bhuilich e ort ciall agus tuigse, a chum dò uachdranachd a ghlèidhe; chuir e cànamhuinn ann ad bheul-chum tuille eolais fhaotainn uap-fa ta mu an cuairt duit; agus dh'àrd-aich e do inntinn le comas smuainteachadh, agus beachd a ghabhail, agus urram agus aoradh, a thabhairt dhò-fan a ta gun choimhneas, ann an iomlaineachd a bhuaidhibh.

Agus anns na reachdaibh a chuir e air chois chum fdiùradh do chaimbe-beatha, rinn e gu chaomhail do dhleasdanas a chumadh a reir do chomais, as gu am bheil umhlachd agus freagarachd do a aitheannta sonasach dhuit fein.

“ Mol a mhaithes gu durachdach, le laoidhibh buidheachais, agus smuaintich gu tofdach, air iongantas-

aibh a ghràigh ; biodh do chroidhe làn de ghragh, ag aidmheachadh a thiodhlacadh ; biodh cànamhuinn do bheoil ag tabhairt moladh agus aoradh dho ; biodh gnìomharadh do bheatha a feuchainn an gràgh a ta àgad do a reachd.”

Tha an Tighearna ceart agus fìrinneach, agus bheir e breith air an domhain, le ceartas agus fìrinn.

O na dhaingnich e a lagha ann am maitheas agus trècair ; nach dean e dioghaltas orra-fan a bhristèas iad ?

Na smuaintich dhuit fein le dànadas, a dhuine, a chionn gu bheil dàil air a chuir ann an dioghaltas, airson do easaontais, gu bheil gairdean an Tighearna air anmhunnachadh ; ni mò a mheallas tu thu fein le dòchus

a bhi agad nach bheil e tabhairt an aire air do dheanadas.

Tha e ag faicinn an smuain is diomhaire a ta anns gach uile chroidhe, agus cuimhnichidh e iad am feasd ; ni e ceartas ris na h-uile, biodh iad bochd, no beartach.

Gheibh an t-uafal agus an t-ìosal, am bochd agus am beartach, am fear glic agus an t-aineolach, an uair a dhealaicheas an t-anam ris a chorp; gheibh iad uile le cheile an t-aon bhreith cheart o Dhia, a reir an gnìomharadh, air a cheann fa dheireadh.

An sin bithidh na h-aingidh air ball-chrith, agus fo eagal ; ach ni croidhe nan ionraic gairdeachas ann a bhreith.

Uime sin, biodh eagal an Tighearna ort re laithibh do bheatha, agus iomaich anns na ceumanna a chuir e romhad. Deanadh deagh fheairt do chomhairleachadh, deanadh stuamachd do chafgadh, deanadh ceartas do lamh a sdiùradh, agus deagh rùin do chroidhe a theògha, agus deanadh do chomain do Dhia, crabhadh a lasadh ann ad chroidhe. Ni iad sin thu sonadh fhad is beo thu, agus bheir iad thu gu Flaitheamhnas Dè, far am bheil gairdeachas agus subhachas gu fìorruith.

Is i fo fìor Sdiùradh na Beatha
Shaoghalta

A CHRIOCH.

James Macpherson's Library

